Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Store Afdeling)

26. februar 2013 *

»Præjudiciel forelæggelse — luftbefordring — forordning (EF) nr. 261/2004 — artikel 6 og 7 — direkte tilsluttede flyforbindelser — konstatering af en forsinkelse ved ankomsten til det endelige bestemmelsessted — forsinkelse på tre timer eller derover — passagerers ret til kompensation«

I sag C-11/11,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Bundesgerichtshof (Tyskland) ved afgørelse af 9. december 2010, indgået til Domstolen den 11. januar 2011, i sagen:

Air France SA

mod

Heinz-Gerke Folkerts,

Luz-Tereza Folkerts,

har

DOMSTOLEN (Store Afdeling)

sammensat af præsidenten, V. Skouris, vicepræsidenten, K. Lenaerts, afdelingsformændene A. Tizzano, R. Silva de Lapuerta, M. Ilešič, J. Malenovský (refererende dommer), M. Berger og E. Jarašiūnas samt dommerne E. Juhász, A. Borg Barthet, U. Lõhmus, A. Prechal, C.G. Fernlund, J.L. da Cruz Vilaça og C. Vajda,

generaladvokat: Y. Bot

justitssekretær: fuldmægtig M. Aleksejev,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 27. november 2012,

efter at der er afgivet indlæg af:

— Air France SA ved Rechtsanwalt G. Toussaint

— Den tyske regering ved J. Kemper, som befuldmægtiget

— den franske regering ved G. de Bergues og M. Perrot, som befuldmægtigede

* Processprog: tysk.

— den italienske regering ved G. Palmieri, som befuldmægtiget, bistået af avvocato dello Stato C. Colelli

— den polske regering ved M. Szpunar, som befuldmægtiget

— Det Forenede Kongeriges regering ved S. Ossowski, som befuldmægtiget, bistået af barrister M.D. Beard

— Europa-Kommissionen ved K. Simonsson og K.-P. Wojcik, som befuldmægtigede,

og idet Domstolen efter at have hørt generaladvokaten har besluttet, at sagen skal pådømmes uden forslag til afgørelse,

afsagt følgende

Dom

1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 6 og 7 i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 261/2004 af 11. februar 2004 om fælles bestemmelser om kompensation og bistand til luftfartspassagerer ved boardingafvisning og ved aflysning eller lange forsinkelser og om ophævelse af forordning (EØF) nr. 295/91 (EUT L 46, s. 1).

2 Anmodningen er blevet indgivet under en sag, der føres af selskabet Air France SA (herefter »Air France«) mod Heinz-Gerke Folkerts og Luz-Tereza Folkerts på baggrund af, at sidstnævnte havde reserveret en flyvning fra Bremen (Tyskland) via Paris (Frankrig) og São Paulo (Brasilien) til Asunción (Paraguay), vedrørende kompensation for den skade, som hun hævder at have lidt som følge af sin forsinkede ankomst til sit endelige bestemmelsessted.

Retsforskrifter

International ret

3 Konventionen om indførelse af visse ensartede regler for international luftbefordring (Montrealkonventionen), indgået i Montreal den 28. maj 1999, blev undertegnet af Det Europæiske Fællesskab den 9. december 1999 og godkendt på Fællesskabets vegne ved Rådets beslutning 2001/539/EF af 5. april 2001 (EFT L 194, s. 38).

4 Montrealkonventionens kapitel III, som har overskriften »Luftfartselskabets erstatningsansvar og erstatningens omfang«, består af artikel 17-37.

5 Montrealkonventionens artikel 19, som har overskriften »Forsinkelse«, bestemmer:

»Luftfartsselskabet er ansvarligt for skader, som skyldes forsinket transport af passagerer, bagage eller gods. Luftfartsselskabet er dog ikke ansvarligt for skader, som skyldes forsinkelse, hvis det godtgør, at det selv, dets ansatte og dets agenter har taget alle forholdsregler, som med rimelighed kan forlanges, for at undgå skaden, eller at det ikke har været muligt for dem at gøre det.«

6 Nævnte konventions artikel 22, stk. 1, begrænser luftfartsselskabets erstatningsansvar for skader på passagerer, som skyldes forsinkelse, til 4 150 særlige trækningsrettigheder for hver passager.

EU-retten

7 Første til fjerde og femtende betragtning til forordning nr. 261/2004 er affattet som følger:

»(1) Handling fra Fællesskabets side, når det drejer sig om lufttransport, bør bl.a. sigte på at sikre et højt beskyttelsesniveau for passagerer. Endvidere bør der fuldt ud tages hensyn til forbrugerbeskyttelseskrav generelt.

(2) Boardingafvisning og aflysning eller lange forsinkelser forårsager alvorlige problemer og gener for passagererne.

(3) Selv om Rådets forordning (EØF) nr. 295/91 af 4. februar 1991 om en ordning for kompensation til ruteflypassagerer, der afvises på grund af overbookning [EFT L 36, s. 5], skabte grundlæggende beskyttelse for passagererne, er der stadig for mange passagerer, der afvises mod deres vilje eller berøres af aflysninger uden forudgående varsel eller lange forsinkelser.

(4) Fællesskabet bør derfor forbedre de beskyttelsesstandarder, der blev fastsat i forordningen, så man både styrker passagerernes rettigheder og sikrer, at luftfartsselskaber opererer under harmoniserede betingelser på et liberaliseret marked.

[...]

(15) Det betragtes som usædvanlige omstændigheder, hvis konsekvenserne af en beslutning, der træffes som led i lufttrafikstyringen for så vidt angår et bestemt fly en bestemt dag, medfører en lang forsinkelse, en forsinkelse natten over eller aflysning af en eller flere flyafgange, selv om det pågældende luftfartsselskab har truffet alle forholdsregler, der med rimelighed kunne træffes.«

8 Artikel 1, stk. 1, i forordning nr. 261/2004, som har overskriften »Formål«, bestemmer:

»I denne forordning fastsættes der på de her anførte betingelser minimumsrettigheder for luftfartspassagerer ved:

a) boardingafvisning mod passagerens vilje

b) aflysning af flyafgange

c) forsinkelse af flyafgange.«

9 Artikel 2 i forordning nr. 261/2004 har overskriften »Definitioner« og følgende ordlyd:

»I denne forordning forstås ved:

[…]

h) »endeligt bestemmelsessted«: det bestemmelsessted, der er anført på den billet, der fremvises ved indcheckningsskranken eller, ved direkte tilsluttede flyforbindelser, bestemmelsesstedet for den sidste flyvning; alternative tilsluttede flyforbindelser, der er til rådighed, tages ikke i betragtning, hvis det oprindeligt planlagte ankomsttidspunkt overholdes

[…]«

10 Artikel 5 i forordning nr. 261/2004, som har overskriften »Aflysning«, bestemmer:

»1. Hvis en flyafgang aflyses, skal berørte passagerer:

a) tilbydes bistand af det transporterende luftfartsselskab i overensstemmelse med artikel 8

b) tilbydes bistand af det transporterende luftfartsselskab i overensstemmelse med artikel 9, stk. 1, litra a), og artikel 9, stk. 2, samt i tilfælde af omlægning af rejsen når det nye afgangstidspunkt med rimelighed kan forventes at være senest dagen efter det planlagte afgangstidspunkt, bistand som specificeret i artikel 9, stk. 1, litra b) og c)

c) have ret til kompensation fra det transporterende luftfartsselskab i overensstemmelse med artikel 7, medmindre

   i) de får meddelelse om aflysningen mindst to uger før det planlagte afgangstidspunkt, eller

   ii) de får meddelelse om aflysningen mellem to uger og syv dage før det planlagte afgangstidspunkt og får tilbudt en omlægning af rejsen, så de kan afrejse højst to timer før det planlagte afgangstidspunkt og ankomme til det endelige bestemmelsessted senest fire timer efter det planlagte ankomsttidspunkt, eller

   iii) de får meddelelse om aflysningen mindre end syv dage før det planlagte afgangstidspunkt og får tilbudt en omlægning af rejsen, så de kan afrejse højst en time før det planlagte afgangstidspunkt og ankomme til det endelige bestemmelsessted senest to timer efter det planlagte ankomsttidspunkt.

[...]

3. Et transporterende luftfartsselskab har ikke pligt til at udbetale kompensation i henhold til artikel 7, hvis det kan godtgøre, at aflysningen skyldes usædvanlige omstændigheder, som ikke kunne have været undgået, selv om alle forholdsregler, der med rimelighed kunne træffes, faktisk var blevet truffet.

[...]«

11 Artikel 6 i forordning nr. 261/2004 har overskriften »Forsinkelser« og følgende ordlyd:

»1. Hvis et transporterende luftfartsselskab med rimelighed forventer, at en flyafgang bliver forsinket ud over tidspunktet for den planlagte afgang

a) med to timer eller mere for alle flyvninger på 1 500 km eller mindre eller

b) med tre timer eller mere for alle flyvninger inden for Fællesskabet på mere end 1 500 km og for alle andre flyvninger på mellem 1 500 km og 3 500 km eller

c) med fire timer eller mere for alle flyvninger, som ikke falder ind under a) eller b)

tilbyder det transporterende luftfartsselskab passagererne

   i) den bistand, der er specificeret i artikel 9, stk. 1, litra a), og artikel 9, stk. 2

   ii) den bistand, der er specificeret i artikel 9, stk. 1, litra b) og c), når det nye afgangstidspunkt med rimelighed kan forventes at være senest dagen efter det planlagte afgangstidspunkt

iii) den bistand, der er specificeret i artikel 8, stk. 1, litra a), når forsinkelsen er på mindst fem timer.

2. Bistand skal under alle omstændigheder tilbydes inden for de tidsfrister, der er anført ovenfor i forbindelse med hver enkelt afstandskategori.«

12 Artikel 7 i forordning nr. 261/2004, som har overskriften »Kompensationsret«, bestemmer:

»1. Når der henvises til denne artikel, modtager passageren en fast kompensation som følger:

a) 250 EUR for alle flyvninger på højst 1 500 km

b) 400 EUR for alle flyvninger inden for Fællesskabet på mere end 1 500 km og for alle andre flyvninger på mellem 1 500 og 3 500 km

c) 600 EUR for alle flyvninger, der ikke falder ind under a) eller b).

Ved fastsættelse af distancen er grundlaget det sidste bestemmelsessted, hvor boardingafvisning eller aflysning forsinker passagerens ankomst efter det planmæssige ankomsttidspunkt.

2. Hvis en passager i henhold til artikel 8 får tilbudt omlægning af rejsen til vedkommendes endelige bestemmelsessted på en alternativ flyvning, og ankomsttidspunktet ikke overstiger det planlagte ankomsttidspunkt på den oprindeligt reserverede flyvning

a) med to timer for så vidt angår alle flyvninger på 1 500 km eller mindre, eller

b) med tre timer for så vidt angår alle flyvninger inden for Fællesskabet på over 1 500 km og for alle andre flyvninger på mellem 1 500 km og 3 500 km, eller

c) med fire timer for alle flyvninger, som ikke falder ind under a) eller b)

kan det transporterende luftfartsselskab nedsætte den i stk. 1 omhandlede kompensation med 50%.

[...]«

13 Artikel 8 i forordning nr. 261/2004 har overskriften »Ret til refusion eller omlægning af rejsen« og følgende ordlyd:

»1. Når der henvises til denne artikel, tilbydes passageren valget mellem:

a)

— refusion inden syv dage i henhold til reglerne i artikel 7, stk. 3, af den fulde købspris for billetten for så vidt angår den del eller de dele af rejsen, der ikke er blevet foretaget, og for så vidt angår den del eller de dele, der allerede er foretaget, såfremt flyvningen ikke længere tjener noget formål i passagerens oprindelige rejseplan, samt, hvis det er relevant

— en returflyvning til vedkommendes første afgangssted ved førstgivne lejlighed

b) omlægning af rejsen under sammenlignelige transportbetingelser til vedkommendes endelige bestemmelsessted ved førstgivne lejlighed

c) omlægning af rejsen under sammenlignelige transportbetingelser til vedkommendes endelige bestemmelsessted på en senere dato efter passagerens eget valg, hvis der er ledige pladser.

[…]«

14 Artikel 9 i forordning nr. 261/2004, som har overskriften »Ret til forplejning og indkvartering«, er affattet således:

»1. Når der henvises til denne artikel, tilbydes passagererne gratis:

a) måltider og forfriskninger, som står i rimeligt forhold til ventetiden

b) hotelophold

— hvis overnatning en eller flere nætter bliver nødvendig, eller

— hvis yderligere ophold ud over passagerens oprindelige hensigt bliver nødvendigt

c) transport mellem lufthavnen og overnatningsstedet (hotel eller andet).

2. Herudover tilbydes passagererne gratis to telefonopringninger, telex-, telefax- eller e-postmeddelelser.

3. I forbindelse med anvendelsen af denne artikel tager det transporterende luftfartsselskab særlige hensyn til de behov, som bevægelseshæmmede personer og eventuelle ledsagepersoner måtte have, samt til uledsagede børns behov.«

15 Artikel 13 i forordning nr. 261/2004, som har overskriften »Ret til at søge erstatning«, bestemmer:

»Når et transporterende luftfartsselskab udbetaler kompensation eller opfylder de andre forpligtelser i henhold til denne forordning, må bestemmelserne i denne forordning ikke fortolkes således, at de begrænser luftfartsselskabets ret til at rejse erstatningskrav over for enhver person, herunder tredjemand, i overensstemmelse med den [nationale] lovgivning, der finder anvendelse. Navnlig begrænser denne forordning på ingen måde det transporterende luftfartsselskabs ret til at rejse erstatningskrav over for en rejsearrangør eller andre personer, som det transporterende luftfartsselskab har kontrakt med. Tilsvarende må bestemmelserne i denne forordning ikke fortolkes således, at de begrænser den ret, som en rejsearrangør eller tredjemand, der ikke er passager, med hvem det transporterende luftfartsselskab har kontrakt, har til at rejse erstatningskrav over for eller kræve kompensation af det transporterende luftfartsselskab i overensstemmelse med den lovgivning, der finder anvendelse.«

Tvisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

16 Luz-Tereza Folkerts havde reserveret en flyvning fra Bremen via Paris og São Paulo til Asunción.

17 Ifølge den oprindelige planlægning skulle Luz-Tereza Folkerts være fløjet fra Bremen den 16. maj 2006 kl. 6.30 og være ankommet til sit endelige bestemmelsessted, Asunción, samme dag kl. 23.30.

18 Flyafgangen fra Bremen til Paris med flyselskabet Air France blev forsinket, og flyet afgik først kort før kl. 9, dvs. med næsten to en halv times forsinkelse i forhold til det planlagte afgangstidspunkt. Luz-Tereza Folkerts, der allerede ved rejsens påbegyndelse i Bremen havde fået udleveret boardingpas til hele strækningen, ankom først til Paris, da flyselskabet Air Frances tilslutningsfly til São Paulo var fløjet. Luz-Tereza Folkerts blev af Air France ombooket til et senere fly til São Paulo. På grund af sin sene ankomst til São Paulo nåede Luz-Tereza Folkerts ikke det oprindeligt bookede tilslutningsfly til Asunción. Hun ankom derfor først til Asunción den 17. maj 2006 kl. 10.30, dvs. med 11 timers forsinkelse i forhold til det oprindeligt planlagte ankomsttidspunkt.

19 Air France blev i både første og anden instans dømt til at betale Luz-Tereza Folkerts erstatning med tillæg af renter, herunder navnlig et beløb på 600 EUR i henhold til artikel 7, stk. 1, litra c), i forordning nr. 261/2004.

20 Dernæst iværksatte Air France en revisionsanke ved Bundesgerichtshof.

21 Den forelæggende ret anser udfaldet af nævnte appel for at afhænge af, om Luz-Tereza Folkerts har ret til kompensation fra Air France i henhold til artikel 7 i forordning nr. 261/2004.

22 Den forelæggende ret er af den opfattelse, at Luz-Tereza Folkerts kun har ret til en kompensation på 600 EUR, såfremt Domstolens praksis (dom af 19.11.2009, forenede sager C-402/07 og C-432/07, Sturgeon m.fl., Sml. I, s. 10923) – hvorefter en passager ligeledes har ret til kompensation i henhold til artikel 7, stk. 1, i forordning nr. 261/2004 i tilfælde af lange forsinkelser – også finder anvendelse i tilfælde, hvor der ikke foreligger en forsinkelse i forhold til det planlagte afgangstidspunkt i den forstand, hvori udtrykket anvendes i denne forordnings artikel 6, stk. 1, men hvor ankomsten til det endelige bestemmelsessted ikke desto mindre er blevet forsinket med tre timer eller mere i forhold til det oprindeligt planlagte ankomsttidspunkt.

23 Hvorvidt den af revisionsindstævnte påberåbte ret til kompensation er velbegrundet afhænger således ifølge den forelæggende ret af, om artikel 7, stk. 1, i forordning nr. 261/2004 også kan finde anvendelse, når der ikke er tale om forsinkelse i samme forordnings artikel 6, stk. 1's, forstand. Ifølge Bundesgerichtshof er det nemlig ikke muligt at udlede af begrundelsen for dommen i sagen Sturgeon m.fl., om det for en kompensationsret efter artikel 7, stk. 1, i forordning nr. 261/2004 alene er forsinkelsens varighed ved ankomsten til det endelige bestemmelsessted, der er afgørende, eller om en ret til kompensation på grundlag af en sådan forsinkelse endvidere forudsætter, at betingelserne i denne forordnings artikel 6, stk. 1, er opfyldt, dvs. at flyvningen er påbegyndt med en forsinkelse, der overstiger grænserne i denne bestemmelse.

24 På denne baggrund har Bundesgerichtshof har besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Har en luftfartspassager ret til et kompensationsbeløb i henhold til artikel 7 i [forordning nr. 261/2004], når afgangen forsinkes i et tidsrum, der ligger under de i forordningens artikel 6, stk. 1, definerede grænser, men ankomsten til det endelige bestemmelsessted sker mindst tre timer efter det planlagte ankomsttidspunkt?

2) Såfremt det første spørgsmål besvares benægtende:

Såfremt en flyvning er sammensat af flere delstrækninger, er det de enkelte delstrækninger eller afstanden til det endelige bestemmelsessted, der er afgørende for, om der foreligger forsinkelse som omhandlet i artikel 6, stk. 1, i [forordning nr. 261/2004]?«

Om de præjudicielle spørgsmål

Det første spørgsmål

25 Med det første spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 7 i forordning nr. 261/2004 skal fortolkes således, at en passager, der havde reserveret en flyvning med direkte tilsluttede flyforbindelser, har ret til et kompensationsbeløb i henhold til denne bestemmelse, når afgangen forsinkedes i et tidsrum, der er kortere end de i forordningens artikel 6 fastsatte tidsgrænser, men ankomsten til det endelige bestemmelsessted fandt sted mindst tre timer efter det planlagte ankomsttidspunkt.

26 For det første bemærkes, at forordning nr. 261/2004, som det fremgår af forordningens artikel 1, stk. 1, har til formål at tillægge luftfartspassagerer minimumsrettigheder, når de befinder sig i tre bestemte situationer, nemlig i tilfælde af boardingafvisning mod deres vilje, aflysning af deres flyafgang og forsinkelse af deres flyafgang.

27 Det fremgår imidlertid af artikel 2 i forordning nr. 261/2004, som omhandler definitioner med en tværgående rækkevidde, at i modsætning til boardingafvisning og aflysning af en flyvning er forsinkelse af flyafgange ikke defineret i nævnte artikel.

28 Det må desuden konstateres, at forordning nr. 261/2004 omhandler forsinkelse af flyafgange i to forskellige situationer.

29 I visse sammenhænge henviser forordningen blot til forsinkelsen i forhold til det planlagte afgangstidspunkt, som det er tilfældet med forsinkelsen af flyafgange omhandlet i artikel 6 i forordning nr. 261/2004.

30 I andre sammenhænge sigter forordning nr. 261/2004 til den situation, hvor forsinkelsen konstateres ved ankomsten til det endelige bestemmelsessted. I artikel 5, stk. 1, litra c), nr. iii), har EU-lovgiver således fastsat nogle juridiske følger af omstændighederne i den situation, hvor passagerer, hvis flyafgang er blevet aflyst, efter at have fået tilbudt en omlægning af rejsen af det transporterende luftfartsselskab ankommer til det endelige bestemmelsessted med en vis forsinkelse i forhold til det planlagte ankomsttidspunkt for den aflyste flyafgang.

31 I denne forbindelse bemærkes, at den omstændighed, at forordning nr. 261/2004 henviser til forskellige tilfælde af forsinkelse, stemmer overens med artikel 19 i Montrealkonventionen, som er en integrerende del af EU-retten (jf. dom af 10.1.2006, sag C-344/04, IATA og ELFAA, Sml. I, s. 403, præmis 36, og af 6.5.2010, sag C-63/09, Walz, Sml. I, s. 4239, præmis 19 og 20). Denne bestemmelse henviser nemlig til begrebet »forsinket transport af passagerer« uden at præcisere, på hvilket stadium af en sådan transport den pågældende forsinkelse skal være konstateret.

32 For det andet bemærkes, at Domstolen allerede har fastslået, at passagerer, der er udsat for lange forsinkelser, dvs. med tre timer eller mere, ligesom de passagerer, hvis oprindelige flyafgang er blevet aflyst, og hvis transporterende luftfartsselskab ikke har været i stand til at tilbyde en omlægning af rejsen på de betingelser, der er fastsat i artikel 5, stk. 1, litra c), nr. iii), i forordning nr. 261/2004, har ret til kompensation i henhold til artikel 7 i forordning nr. 261/2004, idet disse passagerer uigenkaldeligt mister tid og dermed er udsat for en lignende gene (jf. dommen i sagen Sturgeon m.fl., præmis 60 og 61, og dom af 23.10.2012, forenede sager C-581/10 og C-629/10, Nelson m.fl., præmis 34 og 40).

33 Da den gene, der er forbundet med forsinkede flyafgange, konkretiseres ved ankomsten til det endelige bestemmelsessted, har Domstolen fastslået, at opgørelsen af en forsinkelse med henblik på kompensation i henhold til artikel 7 i forordning nr. 261/2004 skal foretages i forhold til det planlagte tidspunkt for ankomst hertil (jf. dommen i sagen Sturgeon m.fl., præmis 61, og dommen i sagen Nelson m.fl., præmis 40).

34 I artikel 2, litra h), i forordning nr. 261/2004 er begrebet »endeligt bestemmelsessted« imidlertid defineret som det bestemmelsessted, der er anført på den billet, der fremvises ved indcheckningsskranken, eller, ved direkte tilsluttede flyforbindelser, bestemmelsesstedet for den sidste flyvning.

35 Heraf følger for så vidt angår direkte tilsluttede flyforbindelser, at den faste kompensation i henhold til artikel 7 i forordning nr. 261/2004 alene afhænger af den forsinkelse, der er konstateret i forhold til det planlagte tidspunkt for ankomst til det endelige bestemmelsessted forstået som bestemmelsesstedet for den berørte passagers sidste flyvning.

36 For det tredje bemærkes, at artikel 6 i forordning nr. 261/2004, som henviser til forsinkelsen i forhold til det planlagte afgangstidspunkt, ifølge sin egen ordlyd alene tilsigter at fastsætte betingelserne for den ret til bistand, forplejning og indkvartering, der er omhandlet i nævnte forordnings artikel 8 og 9.

37 Heraf følger, at en passagers ret til den faste kompensation i henhold til artikel 7 i forordning nr. 261/2004 ikke er underlagt overholdelse af betingelserne i denne forordnings artikel 6 i tilfælde, hvor denne ankommer til sit endelige bestemmelsessted med en forsinkelse på tre timer eller mere.

38 Den omstændighed, at forsinkelsen af en flyafgang som den i hovedsagen omhandlede ikke i forhold til det planlagte afgangstidspunkt overstiger de tidsgrænser, der fastsat i artikel 6 i forordning nr. 261/2004, er følgelig uden betydning for flyselskabernes forpligtelse til at yde kompensation til passagerer på en sådan flyafgang, når flyvningen ved ankomsten til det endelige bestemmelsessted er blevet forsinket tre timer eller mere.

39 Den modsatte løsning ville bevirke en ubegrundet forskellig behandling af passagerer, hvis flyvning ved ankomsten til det endelige bestemmelsessted er blevet forsinket tre timer eller mere i forhold til det planlagte ankomsttidspunkt, afhængigt af, hvorvidt forsinkelsen af deres flyafgang i forhold til det planlagte afgangstidspunkt overstiger de tidsgrænser, der fastsat i artikel 6 i forordning nr. 261/2004, og det selv om den gene, de udsættes for ved uigenkaldeligt at miste tid, er den samme.

40 For det fjerde bemærkes, at navnlig Kommissionen under retsmødet henviste til bestemte statistiske oplysninger om dels den væsentlige andel af lufttransporten af personer inden for det europæiske luftrum, der udgøres af direkte tilsluttede flyforbindelser, dels i hvilket omfang forsinkelser på tre timer eller mere ved ankomsten til det endelige bestemmelsessted er et tilbagevendende problem, som rammer sådanne flyvninger, og som skyldes, at de berørte passagerer ikke har nået deres direkte tilslutningsfly.

41 Hertil bemærkes, at forpligtelsen til at yde de omhandlede flypassagerer en fast kompensation i henhold til artikel 7 i forordning nr. 261/2004 ganske vist har visse økonomiske konsekvenser for luftfartsselskaberne (jf. i denne retning dommen i sagen Nelson m.fl., præmis 76).

42 Det skal dog fremhæves, dels at disse økonomiske konsekvenser ikke kan anses for at være urimelige set i forhold til formålet om en større beskyttelse af luftfartspassagererne (dommen i sagen Nelson m.fl., præmis 76), dels at disse økonomiske konsekvensers reelle omfang kan mindskes i lyset af følgende tre forhold.

43 Først bemærkes, at luftfartsselskaberne ikke har pligt til at udbetale den nævnte kompensation, hvis de kan godtgøre, at aflysningen eller den lange forsinkelse skyldes usædvanlige omstændigheder, som ikke kunne have været undgået, selv om alle forholdsregler, der med rimelighed kunne træffes, faktisk var blevet truffet, dvs. omstændigheder, som ligger uden for luftfartsselskabets faktiske kontrol (dom af 22.12.2008, sag C-549/07, Wallentin-Hermann, Sml. I, s. 11061, præmis 34, og dommen i sagen Nelson m.fl., præmis 79).

44 Dernæst bemærkes, at de forpligtelser, der følger af forordning nr. 261/2004, ikke begrænser luftfartsselskabernes ret til at søge erstatning hos enhver person, som har forårsaget forsinkelsen, herunder tredjemand, således som det følger af forordningens artikel 13 (dommen i sagen Nelson m.fl., præmis 80).

45 Desuden kan kompensationsbeløbet, der er fastsat til 250, 400 og 600 EUR afhængigt af distancen for de omhandlede flyafgange, nedsættes med 50% i overensstemmelse med artikel 7, stk. 2, litra c), i forordning nr. 261/2004, når forsinkelsen for en flyafgang, der ikke henhører under denne forordnings artikel 7, stk. 2, litra a) og b), forbliver mindre end fire timer (dommen i sagen Sturgeon m.fl., præmis 63, og dommen i sagen Nelson m.fl., præmis 78).

46 Endelig følger det under alle omstændigheder af fast retspraksis, at vigtigheden af formålet med beskyttelse af forbrugerne, herunder også luftfartspassagerer, kan begrunde de endog betydelige negative økonomiske konsekvenser for visse erhvervsdrivende (dommen i sagen Nelson m.fl., præmis 81 og den deri nævnte retspraksis).

47 Henset til de foregående betragtninger skal det første præjudicielle spørgsmål besvares med, artikel 7 i forordning nr. 261/2004 skal fortolkes således, at en passager, der havde reserveret en flyvning med direkte tilsluttede flyforbindelser, har ret til et kompensationsbeløb i henhold til denne bestemmelse, når afgangen forsinkedes i et tidsrum, der er kortere end de i forordningens artikel 6 fastsatte tidsgrænser, men ankomsten til det endelige bestemmelsessted fandt sted mindst tre timer efter det planlagte ankomsttidspunkt, idet nævnte ret til kompensation ikke er betinget af, at afgangen blev forsinket, og følgelig ikke er underlagt betingelserne i nævnte artikel 6.

Det andet spørgsmål

48 Under hensyn til, at det første spørgsmål er besvaret bekræftende, er det ufornødent at besvare det andet spørgsmål.

Sagens omkostninger

49 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Store Afdeling) for ret:

Artikel 7 i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 261/2004 af 11. februar 2004 om fælles bestemmelser om kompensation og bistand til luftfartspassagerer ved boardingafvisning og ved aflysning eller lange forsinkelser og om ophævelse af forordning (EØF) nr. 295/91 skal fortolkes således, at en passager, der havde reserveret en flyvning med direkte tilsluttede flyforbindelser, har ret til et kompensationsbeløb i henhold til denne bestemmelse, når afgangen forsinkedes i et tidsrum, der er kortere end de i forordningens artikel 6 fastsatte tidsgrænser, men ankomsten til det endelige bestemmelsessted fandt sted mindst tre timer efter det planlagte ankomsttidspunkt, idet nævnte ret til kompensation ikke er betinget af, at afgangen blev forsinket, og følgelig ikke er underlagt betingelserne i nævnte artikel 6.

Underskrifter